

Identiteitscrisis

TONEEL De Russen

De Russen is terug, een toneelmarathon van over de vijf uur, naar twee jonge stukken van Anton Tsjechov, met een soundtrack van Junkie XL en het complete ensemble van Toneelgroep Amsterdam spelend op een *West Side Story*-dak vol trappen, rokende schoorstenen, lichtkoepels, doorgangen en een openluchtdouche voor de ruwmens Osip van Hans Kesting. *De Russen* was in juni de met lauweren omhangen paradehengst van het Holland Festival 2011, verdween daarna naar de schappen, reisde naar coproducent Wrocław en werd ook daar bejubeld. Drie avonden vlak voor Kerst is het vaste publiek van Toneelgroep Amsterdam nu slechts gegeven; dat wordt wachtlijst-zitten want ze zijn alledrie al uitverkocht. De voorstelling komt in april terug, vier avonden! Tot zover het goede nieuws.

Platonov (1878) en *Ivanov* (1887) zijn twee vroege toneelwerken van Tsjechov, de titelhelden waren jonge en veelbelovende vrijdenkers toen de Russische lijfeigenschap in 1861 werd afgeschaft, in de actualiteit van beide stukken zijn ze uitgebluste intellectuelen met een sufgedraaid libido en een alcoholprobleem; hun omgeving lijkt nauwelijks uit beter hout gesneden. In opdracht van regisseur Ivo van Hove en onder het eeuwig jonge motto 'identiteitscrisis' heeft auteur Tom Lanoye de *Werdegang* van de twee antihelden en hun geestverwanten in elkaar geschroefd. Als protagonist en antagonist in een moderne tragedie lijken ze echter te veel op elkaar: Platonov is een geweten-

loze hork met een slecht geheugen, Ivanov een pathologische hypochonder met een overdosis zelfmedelijden, het kwadraat van hun bezopen *Weltschmerz* wordt in de loop van de lange avond wel erg breed uitgemeten. Tot zover het minder goede nieuws.

Het decor voor *De Russen* lijkt nog het meest op wat in mijn onderwijzersjaren de apekooi-opstelling van een gymzaal werd genoemd: alle instrumenten uitgestald voor het tikkertje spelen. In deze eindeloze ruimte kan veel worden geslenterd, gezeten, gehangen, gehold, geijsbeerd, dat gebeurt ook allemaal in ruimte mate. Zelden een mise-en-scène gezien met een zo hoog gehalte aan loze loopjes, zinloos gedrentel en betekenisvol gearzel. Bovendien heeft de beroemde dj Tom Holkenborg een muzikale *score* onder de voorstelling gelegd die de beklemming heeft van een permanente vrijheidsberoving der toneelspelers. Ik werd er helemaal tureluurs en gillend gek van. Maar dat zal aan mij liggen. Het is echter aan te nemen dat het eerste en grootste toneelgezelschap van ons land trots is op deze letterlijk zeer arbeidsintensieve voorstelling waarin overigens – tussen alle gedreutel en gezanik door – bij vlagen mooie flarden Tsjechov bij elkaar worden geacteerd. Ik begrijp ook dat het spelen van deze productie het spelen van alle andere stukken op het repertoire van Toneelgroep Amsterdam lamlegt, omdat vrijwel alle toneelspelers van het ensemble in *De Russen* meespelen.

Maar elf voorstellingen op een compleet seizoen, waarvan ook nog eens vier in het buitenland, dat lijkt me een weeffoutje in de planning van Toneelgroep Amsterdam en in ieder geval erg aan de zuinig en krappe kant.

LOEK ZONNEVELD

De Russen, *Toneelgroep Amsterdam*, 21 t/m 23 december (uitverkocht) en 6 t/m 10 april *Stadsschouwburg Amsterdam*, 14 en 15 april *De Singel Antwerpen*. www.toneelgroepamsterdam.nl

De Russen door Toneelgroep Amsterdam